

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

tyv@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 207/2022 vp)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Työttömyyskassojen Yhteisjärjestön lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Yhteisjärjestö kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa.

Yleistä

Esitettyjen lakimuutosten tavoitteena on siirtää työvoimapalvelut kokonaan kuntiin. Muutos liittyy hallituksen työllisyystavoitteiden toteuttamiseen, jota tavoitellaan vahvistamalla kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä hyödyntäen kuntaekosysteemin mahdollisuuksia asiakaslähtöisiin palveluihin. Siirtoa on lähdetty toteuttamaan vaiheittain 1.3.2021 lukien työllisyyden edistämisen kuntakokeiluilla.

Muutoksessa vastuu työnhakijoille ja työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirrettäisiin pääosin kunnille. Työvoimapalveluiden järjestäminen muodostaisi kunnille uuden valtionosuustehtävän. Samalla uudistettaisiin työttömyysetuuskien rahoitusvastuita siten, että kunnan rahoitusvastuu laajenisi työmarkkinatuen lisäksi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa. Rahoitusvastuu myös alkaisi työmarkkinatuen rahoitusvastuuta aikaisemmin ja kasvaisi portaittain työttömyyden pitkittyessä. Rahoitusvastuu kunnilla olisi jatkossa myös työllistymistä edistävien palveluiden ajalta.

TE-toimistoissa nykyisin olevat tehtävät, joita ei siirrettäisi kunnille, sijoitettaisiin KEHA-keskuksen tehtäviksi. Oleskeluluvan osalupaan liittyvät tehtävät siirtyisivät Maahanmuuttovirastolle.

Esityksen mukaan työllisyyspalveluiden hoito hajautuu kunnille ja kuntien muodostamille järjestämisalueille. Kunnat antaisivat lausuntoja mm. opiskeluun liittyvistä asioista. Yhteisjärjestö pitää erityisen tärkeänä, että varmistetaan yhtenäinen soveltamiskäytäntö myös hajautetun päätöksenteon mallissa. Etuudenhakijoiden yhdenvertainen kohtelu tulee pystyä takamaan. Keskeistä tässä kaikessa on erityisesti riittävien resurssien takaaminen järjestämisvastuussa oleville toimijoille.

Uudistuksessa onkin tärkeä kiinnittää huomiota työttömien palveluiden yhdenvertaiseen toteutumiseen maanlaajuisesti.

Kuntien rahoitusvastuun laajentamisesta

Esityksessä ehdotetaan, että kuntien vastuuta työttömyysetuuksien rahoituksesta laajennettaisiin. Esityksen mukaan rahoitusvastuun toteuttaminen noudattaisi toimeenpanoperiaatteeltaan kuntien osarahoittamassa työmarkkinatuessa nykyisin noudatettavaa menettelyä ja että Kansaneläkelaitos laskuttaisi kunnalta sen rahoitusosuuden työttömyysetuuksista jälkikäteen.

Valmisteluvaiheessa onkin ollut selvittävänä kolme vaihtoehtoa laskutustehtävän hoitamiseksi. Vaihtoehto 1 on ollut laskutustehtävän hoitaminen työttömyyskassojen toimesta, vaihtoehto 2 laskutustehtävän hoitaminen Työllisyysrahaston toimesta ja vaihtoehto 3 laskutustehtävän hoitaminen Kansaneläkelaitoksen toimesta. Esityksessä on päädytty ehdottamaan, että Kela hoitaa laskutustehtävän. Yhteisjärjestö katsoo, että tarkoituksenmukaisin vaihtoehto olisi ollut se, että työttömyyskassat hoitaisivat itse ansioturvan rahoittamiseen liittyvän laskutustehtävän. Perustelutekstissä todetulla tavalla tietopohja, jota kuntalaskutuksessa käytettäisiin, on kuitenkin työttömyyskassojen omistamaa tietoa ja työttömyyskassat ovat esittäneet varteenotettavan teknisiä ratkaisuja koskevan vaihtoehdon toteuttamistavasta valmistelun aikana.

Yhteisjärjestö haluaa nostaa esiin kysymyksen siitä, että onko esitystä arvioitu tietosuojan kannalta riittävästi nimenomaan laskutustehtävän osalta. Lakiesityksessä ei ole tehty henkilötietojen käsittelyn tietosuojan vaikutusten arviointia ansiopäivärahan kuntaosuuden laskutuksesta Kelan kautta. Esitetyssä vaihtoehdossa työttömyyskassat siirtäisivät Kelalle ainoastaan kuntaosuuden laskutusta varten valtavia määriä henkilö- ja etuustietoja. Kyseessä on erittäin laajamittainen ja korkeariskinen henkilötietojen käsittely, jossa siirretään Kelaan tietoa henkilön kuulumisesta työttömyyskassaan ja tietoa ansiopäivärahan saamisesta pelkkää laskuttamista varten. Tietosuoja-asetuksen mukaisesti tietosuojaperiaatteisiin kuuluu henkilötietojen käsittelyn minimonnin periaate, joka tarkoittaa mm. sitä, että henkilötietojen käsittelyn on oltava tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Henkilötietoja saa käsitellä vain silloin, kun käsittelyn tarkoitusta ei ole mahdollista toteuttaa muulla tavoin. Tietojen siirto Kelalle ei ole tarpeellista, kun työttömyyskassat voisivat itse hoitaa kuntien laskutustehtävän.

Työttömyyskassat haluaisivat hoitaa ansioturvan perusosan laskutustehtävän ja katsovat, että se olisi prosessiekonomisesti näin myös kaikista järkevin vaihtoehto. Tätä perustellaan sillä, että kassoilla on data, jota käytetään laskutuksen perusteena. Tässä vaihtoehdossa ei tarvitsisi liikuttaa henkilötietoja tarpeettomasti Kelalle. Korjaukset esimerkiksi liikamaksun seurauksena olisivat yksinkertaisempia, kun korjaus tehdään yhdessä paikassa. Kassat siirtävät jo nyt automaattisesti tietoja velvoitetöylyllistetyistä TE-hallinnolle, jota tietoväylää voi olla mahdollista hyödyntää tietojen siirtämisessä. Kassojen täytyisi kuitenkin rakentaa laskutusjärjestelmä, mutta siinä on kyse enimmäkseen kertaluonteisesta kustannuserästä verrattuna muissa vaihtoehdoissa siihen, että ylläpidetään useamman viranomaisen jatkuvaa hallinnollista velvoitetta ja useita rajapintoja. Kassojen hoitaessa laskutustehtävää, olisi se siis vaihtoehdoista yksinkertaisin ja tietoturvallin.

Lausunto

8.11.2022

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Aki Villman
toiminnanjohtaja
0503567990
aki.villman@tyj.fi